

OPINTO-OHJAUSUUNNITELMAN KEHITTÄMINEN

Bovallius-ammattiopistossa

Jaana Myyryläinen

**Kehittämishankeraportti
Joulukuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Myyryläinen, Jaana	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 26 +liitteet	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen _____saakka	
Työn nimi Opinto-ohjaussuunnitelman kehittäminen Bovallius-ammattiopistossa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Kero, Pirjo		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Bovallius-ammattiopisto on yksi Suomessa toimivasta kahdestatoista ammatillisesta erityisoppilaitoksesta, joka tarjoaa opiskelumahdollisuuden niille opiskelijoille, joiden opiskelu tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Työskentelen ammattiopistossa opinto-ohjaajana ja ammatillisena erityisopettajana. Kehittämishankkeeni tarkoituksena on kehittää opinto-ohjaussuunnitelmaa Bovallius-ammattiopistossa.</p> <p>Bovallius-ammattiopisto on laajentunut lyhyessä ajassa 60 opiskelijan oppilaitoksesta 120 opiskelijan oppilaitokseksi. Henkilökunnan määrä on kasvanut ja uusia työntekijöitä on tullut opistoon. Ohjausta koskevat asiakirjat ovat osaltaan päivittämisen ja uuden tiedon tarpeessa. Näiden ongelmien haasteeseen tällä työllä on tarkoitus vastata. Tähän työhön olen koonnut teoriaa ja käytännön tietoa, mikä pitää sisällään lainsäädäntöä, ohjauksen erityispiirteitä ammatillisessa erityisoppilaitoksessa, ohjauksessa huomioitavia asioita sekä opinto-ohjauksen nykytilanteen Bovallius-ammattiopistossa. Näiden tietojen perusteella olen tehnyt ensimmäisen version Bovallius-ammattiopiston opinto-ohjauksen suunnitelmas- ta.</p> <p>Jatkossa työstimme sitä niin, että siihen tulee mukaan opiskelijahuollon rooli, muut tukipalvelut opinto-ohjauksessa, opinto-ohjauksen yhteistyö ja verkostot, oppilaitoksen yhteistyö kotien kanssa, opinto-ohjaukseen liittyvä henkilöstökoulutus, opinto-ohjauksen resurssointi sekä opinto-ohjauksen toimivuuden seuranta ja arviointi. Ohjaussuunnitelmaa tehtäessä meidän täytyy koko ajan muistaa kenelle olemme sitä tekemässä eli erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle. Meidän opiskelijamme tarvitsevat erityisen hyvin suunniteltua ja erityisen hyvin toimivaa opiskelun ja elämän hallinnan ohjausta!</p>		
Avainsanat (asiasanat) opinto-ohjaus, ammatillinen erityisopetus		
Muut tiedot		

Author(s) Myyryläinen, Jaana	Type of Publication Development project report	
	Pages 26	Language
	Confidential Until _____	
Title The development project of the student counsellor program in Bovallius Vocational College		
Degree Programme Teacher Education College, Student Counsellor Education		
Tutor(s) Kero, Pirjo		
Assigned by		
Abstract <p>Bovallius Vocational College is one of the twelve vocational special need education colleges in Finland providing an opportunity for those students whose studying is not possible or functional within a general vocational education institute. I am working as a student counsellor and as a vocational special needs teacher in Bovallius Vocational College. The purpose on my development project is to plan a student counsellor program in Bovallius Vocational College.</p> <p>Bovallius Vocational College has developed in a short period of time from a college of 60 students into a college of 120 students. The amount of personnel has increased and new people have been enrolled. Documents concerning student counselling need for their part updating and new additional information. The purpose of this project is to meet the challenges these problems are bringing up. In the project I have collected both theory and experimental knowledge including legislation. I have outlined special features of counselling in a field of vocational special need education and collected essential considerations of counselling keeping in mind the emphasis of the present state of student counselling in Bovallius Vocational College. Based on this information I have drafted the first version of Bovallius Vocational College student counselling plan.</p> <p>In addition we are working to include to the plan a role of student welfare and other advisory parties of student counselling, student counselling teamwork and networks, school partnership with families and educational needs of personnel linked to student counselling. We plan to ensure the resources of student counselling with a follow-up and evaluation of the functionality of student counselling. In writing of a counselling plan we continually need to remember to whom we are writing the plan for, e.g. to a student with special needs. Our students require a carefully formulated plan and a firm functional counselling in life management.</p>		
Keywords Student counselling, special need education		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

JOHDANTO.....	2
1 BOVALLIUS-AMMATTIOPISTO.....	3
1.1 Opiskelijat	4
1.2 Henkilökunta	5
1.3 Oppilaitoksen arvot ja toiminta-ajatus	6
2 OPINTO-OHJAUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Hallitusohjelma ja Koulutus ja tutkimus 2007 - 2012	8
2.2 Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta	9
2.3 Opetussuunnitelmien perusteet	10
2.4 HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	11
2.5 Opinto-ohjaus muissa ammatillisissa erityisoppilaitoksissa	12
3 OPINTO-OHJAUKSEN KÄSITE	12
4 OPINTO-OHJAUKSEN NYKYTILANNE	
BOVALLIUS-AMMATTIOPISTOSSA.....	15
4.1 Opinto-ohjauksen asiakirjat ja toiminta niiden mukaan	15
4.2 Opinto-ohjauksen haasteet ja erityispiirteet.....	17
5 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITE	18
6 OPINTO-OHJAUKSEN SUUNNITELMAN LAATIMINEN	19
6.1 Ohjauksen ulottuvuudet	20
7 POHDINTAA	21
LÄHTEET:	23
Liite 1. Erityisopetuksen perusteet.....	25
Liite 2. Opiskelijahuoltoverkko.	26
Liite 3. Ohjauksen tehtäväjako Bovallius-ammattiopistossa.	27

JOHDANTO

Bovallius-ammattiopisto on yksi Suomessa toimivasta kahdestatoista ammatillisesta erityisoppilaitoksesta, joka tarjoaa opiskelumahdollisuuden niille opiskelijoille, joiden opiskelu tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Työskentelen ammattiopistossa opinto-ohjaajana ja ammatillisena erityisopettajana. Kehittämishankkeeni tarkoituksena on kehittää opinto-ohjaussuunnitelmaa Bovallius-ammattiopistossa.

Tällä hetkellä opinto-ohjaukseen liittyviä asioita on kirjattu opetussuunnitelmiin, peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen ja työhön sekä itsenäiseen elämään nivel-vaihesuunnitelmaan, vanhaan opinto-ohjaussuunnitelmaan, opiskelijahuollon suunnitelmaan sekä opiskelijoille tehtäviin henkilökohtaisiin opetuksen järjestämistä koskeviin suunnitelmiin (HOJKS). Eri asiakirjoja on useita ja osittain niiden sisällöt ovat jo vanhentuneita.

Tarkoituksena on luoda sellainen opinto-ohjaussuunnitelma, johon olisi kirjattu keskitetysti mitä ohjauksella Bovallius-ammattiopistossa tarkoitetaan, mitkä ovat opinto-ohjauksen tavoitteet, miten niitä toteutetaan, kuka on päävastuussa, ketkä muut ovat mukana ja milloin niitä toteutetaan. Huomioon tulee ottaa erityisopetuksen lähtökohdat ja ohjauksen henkilökohtaisuus ammatillisessa erityisopetuksessa.

1 BOVALLIUS-AMMATTIOPISTO

Bovallius- ammattiopisto on Sofia ja Angelique Bovalliuksen testamenttivaroin vuonna 1905 perustettu ja heidän nimeään kantavan säätiön ylläpitämä ammatillinen erityisoppilaitos Pieksämäen kaupungin tuntumassa. Oppilaitoksen tehtävänä on järjestää ammatillista erityisopetusta sekä valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Bovallius-ammattiopisto toimii neljällä eri paikkakunnalla (Pieksämäki, Varkaus, Heinävesi ja Mikkeli). Pieksämäellä oppilaitos toimii kahdessa eri toimipaikassa. Bovallius-ammattiopistossa opiskelijoita on yhteensä 120.

Opetusministeriö on laajentanut erityistä koulutustehtävää niin, että se koskee myös opetukseen liittyviä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtäviä. Bovallius-ammattiopisto toimii ammatillisen erityisopetuksen kehittämis- ja palvelukeskuksena. Ammattiopiston henkilökunnalla on vahva osaaminen ja tieto-taito ammatillisesta erityisopetuksesta.

Bovallius-ammattiopisto tarjoaa aktiivisesti ammatilliseen erityisopetukseen liittyvää koulutusta ja konsultointia muille koulutuksen järjestäjille ja sidosryhmille omalta asiantuntija-alaltaan. Bovallius-ammattiopisto osallistuu palvelu- ja kehittämiskeskustehtävän järjestämisluvassa saaneiden ammatillisten erityisoppilaitosten asiantuntijapalvelujen koordinaatioverkostoon. (Bovallius-ammattiopisto 2007)

Bovallius-ammattiopiston yhteistyökumppanina toimii Bovallius Palvelut Oy. Se on sosiaalinen yritys, joka tuottaa erilaisia luonnonvara-alan, kiinteistö- ja rakennusalan sekä koti- ja laitostalousalan palveluja yrityksille, kunnille ja yksityisille kotitalouksille. Yhtiö toimii markkinaperusteisesti mutta sen tarkoituksena on tarjota samalla työllistymismahdollisuuksia Bovallius-ammattiopistosta valmistuville opiskelijoille sekä muille vajaakuntoisille ja vaikeasti työmarkkinoille sijoittuville henkilöille. Sosiaalista yritystä koskevan lain mukaisesti henkilökunnasta on osa-aikatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä vähintään 30 %.

1.1 Opiskelijat

Erilaisuus on rikkautta

*Miksi lasta pitää toisesta päästä typistää
ja toisesta venyttää
Sen sijaa, että tukisimme ja
rohkaisimme häntä kasvamaan täyteen mittaansa
omien yksilöllisten taipumustensa mukaisesti?*

*miksi meidät olisi luotu erilaisiksi
jos olisi tarkoitus,
että meidän pitää tulla samanlaisiksi.
(Juhani Aaltola)*

Oppilaitos tarjoaa koulutusta niille nuorille ja aikuisille, joilla on kielellisten ja kognitiivisten toimintojen vajavuudesta ja häiriöstä johtuvia oppimisen vaikeuksia. Opiskelijat ovat kuuroja, huonokuuloisia, dysfaattisia tai eriasteisesti kehitysvammaisia tai henkilöitä, joilla on muita vastaavanlaisia oppimisvaikeuksia. (Liite 1.)

Bovallius-ammattiopiston toiminta-ajatuksena on koulutustehtävien ohella tukea ja ohjata opiskelijoiden kehitystä ja kasvua henkisesti ja toiminnallisesti itsenäisiksi yhteiskunnan jäseniksi heidän yksilöllisten edellytystensä mukaisella tavalla, joka motivoi heitä jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Yksi erityisopetuksen kulmakiviä on moniammatillinen yhteistyö. Sitä tehdään oppilaitoksen sisällä ja ulkopuolella. Oppilaitoksen sisällä moniammatillista yhteistyötä opiskelijan parhaaksi tekevät mm. ryhmän vastuuopettaja, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaaja, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, opinto-ohjaaja sekä koulutusjohtaja. Moniammatilliseen yhteistyöhön oppilaitoksen ulkopuolella osallistuvat edellisten henkilöiden lisäksi mm. kuntien sosiaalityöntekijät, avo- huollon työntekijät, terveydenhuollon edustajat, asumisyksikköjen työntekijät sekä työpaikkojen edustajat.

Pääsääntöisesti opiskelijat asuvat oppilaitoksen asuntolassa. Asumispalveluiden tavoitteena on tarjota opiskelijalle itsenäistä asumista ja opiskelua tukeva ympäristö. Oppilaitoksella on käytettävissä 87 asumispaikkaa eri asuntoloissa ja kerrostaloasunnoissa. Asuntolatoiminta on osa opiskelijan kokonaiskuntoutusta. Asuntolassa on ympärivuorokautinen valvonta. (Bovallius-ammattiopisto 2007)

1.2 Henkilökunta

Bovallius-ammattiopisto on ammatillinen erityisoppilaitos, jossa koko oppilaitosyhteisö edistää tukea tarvitsevien oppimista. Oppilaitoksessa työskentelee opettajia, ohjaajia, asuntolan ohjaajia, yövalvojia, työpajaohjaajia, keittiö- ja siivoushenkilökuntaa ja hallinto- ja toimistohenkilöstöä. Kokoaikaisia päätoimisia työntekijöitä on noin 60. Koko henkilöstö toimii erityisopiskelijan tukena opiskeluun ja elämänhallintaan liittyvissä tilanteissa. Lisäksi opiskelijan tukena voi olla viittomakielen tulkki tai henkilökohtainen avustaja, joiden palkkaaminen tapahtuu opiskelijan kotikunnan kanssa yhteistyössä.

Opiskelun tukipalveluihin kuuluvat kuntoutusohjaajan, opintoneuvojan, opinto-ohjaajan, asuntolan ohjaushenkilöstön, opiskelijaterveydenhuollon ja psykologin palvelut. Opiskelun tukipalvelujen tavoitteena on tukea opiskelijan oppimista, itsenäistymistä ja työelämään siirtymistä jokaisen tavoitteet huomioiden.

Bovallius-ammattiopistossa opintojen ohjauksen päävastuun kantavat tällä hetkellä ryhmän vastuuopettajat, kuntoutusohjaaja, opintoneuvoja, opinto-ohjaaja ja asuntolan vastuuohjaaja. Käytännössä ohjaukseen osallistuu koko ammattiopiston henkilökunta. Ammattiopiston yksi vahvuus on ohjaukseen sitoutunut henkilökunta. Kaikkien panos ohjaukseen on erittäin tärkeää.

Mäki-Tikkalan (2007) mukaan erityispedagoginen osaaminen, taito huomioida opiskelijaa, erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimisprosessin tuntemi-

nen ja tuen tarpeen tunnistaminen ovat asioita, joita henkilökunnan toivotaan hallitsevan työssään. Opiskelijan kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen, välittäminen, turvallisuuden tunteen luominen sekä ammatilliseen erityisoppilaitokseen kuuluvien arvojen mukaan toimiminen ovat myös osa henkilökunnan ammattitaitoa.

Tulevaisuuden osaamistarpeista Mäki-Tikkala (2007) mainitsi laajeneviin mielenterveysongelmiin tarvittavan osaamisen, opiston pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehitystyö, opiskelijan auttaminen oikeassa paikassa sekä opiskelijan ohjaaminen entistä enemmän yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Laadukas opetus ja ohjaus ja oikeat asiat oikeassa paikassa ovat valttikortteja tulevaisuudessa. Kaikkien tulisi muistaa, että teemme työtämme yhdessä opiskelijaa varten. Tulevaisuudessa koulutetun ja ammattitaitoisen henkilökunnan saaminen on haaste, johon Bovallius-ammattiopisto voi vastata mm. opiston sisäisellä koulutuksella.

1.3 Oppilaitoksen arvot ja toiminta-ajatus

Arvoilla ilmaistaan se, mitä säätiössä kunnioitetaan. Säätiön arvot johdetaan perustajien Sofia ja Angelique Bovalliuksen testamentissaan ilmaisemasta kristillis-eettisestä maailmankatsomuksesta. Keskeisiä säätiön arvoja ovat heikkouden ja erilaisuuden hyväksyminen, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittaminen, ihmisläheisyys ja ihmisten välinen tasa-arvo, rehellisyys ja avoimuus, toisten huomioon ottaminen, auttaminen ja kannustaminen, ahkeruus ja taloudellisuus sekä perinteiden kunnioittaminen.

Toiminta-ajatuksella ilmaistaan se, mitä varten säätiö on olemassa. Toiminta-ajatus johdetaan säännöissä ilmaistusta säätiön tarkoituksesta, joka on ”tuokea kuulovammaisia kasvamaan ja kehittymään itsenäisiksi, tasapainoisiksi ja hyödyllisiksi yhteiskunnan jäseniksi.”

Säätiö toimii siten, että se voi kulloinkin vallitsevissa yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa olosuhteissa luoda edellytyksiä kuurojen sekä muiden kuulo- ja kommunikaatioesteisten omatoimiselle, ihmisarvoiselle ja onnelliselle elämäl-

le. Säätiö ylläpitää yhtä tai useampaa monitahoisesti verkostoitunutta ja aktiivista toimintakeskusta, joissa annetaan monipuolista ja laadultaan korkeatasoista ammatillista erityisopetusta sekä tuetaan kuurojen sekä kuulo- ja kommunikaatioesteisten työllistymistä sekä yhteiskuntaan integroitumista edistävää palvelu- ja työtoimintaa.

2 OPINTO-OHJAUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Opinto-ohjauksella on suomalaisessa yhteiskunnassa keskeinen rooli oppimisen esteiden poistajana ja opiskelijan omien päämäärien ja opiskelun tarkoituksen kirkastajana. Kansainvälisesti vertaillen ohjaajien korkeatasoinen koulutus ja opiskelijaa tukeva rooli on poikkeuksellinen. Ohjaus nähdään avaintekijäksi tuettaessa ammattioppilaitoksissa opiskelevia nuoria heidän valintapäätöksissään. (Välijärvi 2004, 21.)

Ohjauksen vaikuttavuuden kannalta tärkeää on se, kuinka onnistuneesti ohjaus integroituu osaksi koko koulun toimintakulttuuria ja välittyy sitä kautta myös opetukseen. Ohjauksesta on tullut merkittävä työelämään sijoittumista ja yhteiskunnallista tasa-arvoa edistävä tekijä, joka auttaa opiskelijoita laajalaisesti sisäistämään täysivaltaisen kansalaisuuden mahdollisuuksia ja vaatimuksia. (Välijärvi 2004, 22.)

”Suomalaisten korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat hyvinvointiyhteiskuntamme perusta. Hallitus turvaa tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen.” Koulutusjärjestelmää tullaan kehittämään siten, että se vastaa globaaliin haasteeseen sekä ammatti- ja väestörakenteen muutoksiin. Koulutustarpeen ennakointia kehitetään. (Hallitusohjelma 2007, 28.)

Julkisen vallan tehtävänä on huolehtia perustuslain mukaisesta velvoitteesta, jonka mukaan jokaisella tulee olla yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti opetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. (Koulutus ja tutkimus 2007, 15).

2.1 Hallitusohjelma ja Koulutus ja tutkimus 2007 - 2012

Pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituksen ohjelmassa on mukana koulutuspolitiikan tavoitteet. Tavoitteissa määritellään eri kouluasteiden kehittämisen painopistealueet. Sen mukaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, työelämälähtöisyyttä ja arvostusta parannetaan. Aloituspaikkojen määrää tullaan lisäämään alueellisen työvoimatarpeen mukaan kasvukeskukset huomioon ottaen. Erityisoppilaitosten toimintaa vahvistetaan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa lisätään lähiopetuksen ja – ohjauksen määrää. (Hallitusohjelma 2007, 29)

Opetusministeriön laatima Koulutuksen ja tutkimuksen 2008 – 2012 kehittämissuunnitelma on laadittu hallitusohjelman pohjalta. Koulutus- ja kehittämissuunnitelmassa kehittämisen painopistealueet opinto-ohjauksen osalta ovat seuraavat: Opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi on luotava uusia tehokkaita toimenpiteitä sekä epätarkoituksenmukaista, pitkäkestoista ja moninkertaista koulutusta tulee vähentää. Keskeyttämisen vähentämiseksi kehitetään mm. opinto-ohjausta.

(Koulutus ja tutkimus 2007, 12 - 14.)

Koulutuksen vaikuttavuus ja asiakastyytyväisyys otetaan laajemmin huomioon tuloksellisuuden arvioinnissa (Koulutus ja tutkimus 2007, 19). Työpaikalla tapahtuvaa opiskelua laajennetaan työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen avulla (Koulutus ja tutkimus 2007, 28). Ammatillisia tutkintoja kehitetään ja lisätään joustavuutta tutkinnon suorittamisessa, tutkintojen työelämäväestävyyttä kehitetään sekä perustutkintojen suorittamismahdollisuuksia monipuolistetaan (Koulutus ja tutkimus 2007, 31).

Kehittämissuunnitelman mukaan onnistuneiden koulutusvalintojen varmistaminen edellyttää haku- ja valintamenettelyjen, ohjauksen ja tiedottamisen kehittämistä. Tavoitteena on edelleen kehittää opintojen ohjausta. Erityisen tu-

en tarpeessa olevilla opiskelijoilla tulisi olla mahdollisuus opiskella pääsääntöisesti samoissa oppimisympäristöissä muiden opiskelijoiden kanssa. Vaikeimmin vammaisten koulutuksen järjestäminen painottuu ammatillisiin erityisoppilaitoksiin. Erilaisten oppijoiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen lisätään tukemalla esteetöntä opiskelua ammatillisessa koulutuksessa. (Koulutus ja tutkimus 2007, 37.)

Erityisoppilaitoksia kehitetään resurssi- ja osaamiskeskuksin (Koulutus ja tutkimus 2007, 16.) Tulevaisuudessa erityisesti oppilaan- ja opinto-ohjauksen henkilöstötarpeet kasvavat (Koulutus ja tutkimus 2007, 41.)

2.2 Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta

Ammattikoulutuslain (1998/630) mukaan ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä (2 §). Ammatillinen peruskoulutus on ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta. Vammaisille opiskelijoille voidaan järjestää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta (3 §). Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista. Nuorille järjestettävässä koulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Vammaisille järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on lisäksi yhteistyössä kuntoutuspalvelujen kanssa edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta (5 §). Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa (10 §).

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyksen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityistä opetus- tai opiskelijahuollon palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijoille tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS. (20 §.) Asianomainen ministeriö voi 9 §:n nojalla määrätä, että koulutuksen järjestäjän erityisenä koulutustehtävänä on huolehtia erityisopetuksen

järjestämisestä, erityisopetuksen yhteydessä annettavasta valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä.

Opiskelijoilla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta (29 §). Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa (37 a §). Erityisopetusta saavilla opiskelijoilla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin (38 §).

Ammatillisen koulutuksen asetuksen mukaan (1998/811) ammatilliseen perustutkintoon kuuluu ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssä oppimista, ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä opintoja, opinto-ohjausta sekä vapaasti valittavia opintoja (2 §). Opinto-ohjauksena opiskelijoille annetaan henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta (4 §).

Erityisopetuksessa opetus on mukautettava siten, että opiskelijat mahdollisimman suuressa määrin saavuttavat saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa (8 §). Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on valmentaa ja kuntouttaa ammatilliseen peruskoulutukseen siirtymistä varten. Jos opiskelija ei vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista siirtyä ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen, koulutuksen tavoitteena on tällöin valmentaa ja kuntouttaa työhön ja itsenäiseen elämään (8 a §).

2.3 Opetussuunnitelmien perusteet

Bovallius-ammattiopistossa opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, suunnitella opintonsa ja sitoutua opiskeluun. Opiskelijan on tiedettävä tutkintoon sisältyvät opinnot ja valinnaisuus. Opinto-ohjaus sisältyy kaikkiin opintoihin ja opiskelija saa opintojensa ohella

henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta tarpeen mukaan. (Kiinteistönhoidon koulutusohjelman opetussuunnitelma 2004, 10 – 11.)

Valmentavan opetuksen opinto-ohjauksen tavoitteena on edellisten lisäksi saada monipuolista tukea opiskeluunsa ja elämäänsä liittyvissä ongelmissa. Opiskelija tutustuu oppilaitoksen eri toimintoihin ja niihin tukipalveluihin, jotka hänellä on käytössään opiskelunsa aikana. Ohjauksen tulisi antaa opiskelijalle tietoa tulevaisuuden mahdollisuuksista ja antaa valmiuksia selvittää opiskeluun sekä muuhun elämään liittyvistä muutoksista. (Opetussuunnitelman perusteet 2000.)

Opiskelijoiden ohjaukseen tulee osallistua koko oppilaitoksen henkilökunta. Päävastuu opinto-ohjauksen suunnittelussa on opinto-ohjaajalla. Onnistunut opintojen ohjaus tarvitsee oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa, yhteistyötä eri oppilaitosten välillä ja yhteistyötä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Oppilaitoskohtaiseen opetussuunnitelmaan tulee kirjata mm. opetuksen ja ohjauksen keskeiset arvot, tehtävät ja kokonaistavoitteet. (Opetussuunnitelman perusteet 2000.)

2.4 HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Bovallius-ammattiopistossa laaditaan jokaiselle opiskelijalle kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. HOJKS –asiakirja on erittäin tärkeä asiakirja ja sen avulla kuvataan seikkaperäisesti opiskelijan tarvitsemia ohjaus- ja tukipalveluja. Suunnitelma sisältää suoritettavan tutkinnon, opetuksessa noudatettavat opetussuunnitelman perusteet, tutkinnon laajuuden, opiskelijalle laaditun henkilökohtaisen opetussuunnitelman, opiskelijan yksilölliset vahvuudet, opiskelijan saamat palvelu- ja tukitoimet vastuuhenkilöineen sekä erityisopetuksen perusteet.

Suunnitelma laaditaan yhteistyössä opiskelijan, huoltajan, aikaisemman koulun edustajan, opettajan, asuntolan ohjaajan sekä muun tarvittavan oppilashuoltohenkilöstön kanssa. HOJKS on asiakirja, joka todentaa erityisopetuksen sekä toimii opiskelijan, opettajan, opiskelijahuoltohenkilöstön ja huoltajien työvälineenä. Suunnitelma on myös osa opiskelijan palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaa, jolla tuetaan hänen yhteiskunnan jäseneksi siirtymistään. Tavoitteena on laadukas yksilöllinen opetus ja ohjaus.

2.5 Opinto-ohjaus muissa ammatillisissa erityisoppilaitoksissa

Yksi Suomessa toimivasta 12 ammatillisesta erityisoppilaitoksesta on Bovallius-ammattiopisto, joka tarjoaa opiskelumahdollisuuden niille opiskelijoille, joiden opiskelu tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Ammatillisilla erityisoppilaitoksilla on yhteinen kehittämis- ja palvelukeskusverkosto, jonka toiminnassa myös Bovallius-ammattiopisto on aktiivisesti mukana. Verkoston yksi vahvuus on oppilaitoksissa olevien käytänteiden ja kokemusten vaihtaminen. Tämän verkoston avulla sain selvitettyä myös ammatillisten erityisoppilaitosten opinto-ohjausta.

Osassa oppilaitoksia opinto-ohjaajaa ei ole ollenkaan, vaan ohjaus hajautettu. Ryhmien opettajat kantavat päävastuu ohjauksesta. Isoimmissa oppilaitoksissa opinto-ohjaajia on useampiakin ja he toimivat päätoimisina opinto-ohjaajina. Joissakin oppilaitoksissa on osa-aikainen opinto-ohjaaja, joka tekee opinto-ohjauksen lisäksi opetustyötä. Eli opinto-ohjaus toteutetaan hyvin erilailla ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Opinto-ohjaajan olemassaoloon vaikuttaa varmasti opiskelijamäärä, kun kyseessä on melko pieni oppilaitos. Positiivista on se, että opinto-ohjaajia on lähivuosina palkattu ammatillisiin erityisoppilaitoksiin.

3 OPINTO-OHJAUKSEN KÄSITE

”Opinto-ohjaus on opiskelijoille suunnattua ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelua; toiminnan kohteena on prosessi, jossa opiskelija arvioi ja kehittää omia vahvuusalueitaan suhteessa oman toimintaympäristönsä mahdollisuuksiin.” (Kasurinen 2004, 40.)

Ohjausta määriteltäessä korostetaan ohjaajan ja ohjattavan välistä vuorovaikutussuhdetta tai ohjauksen prosessinomaista luonnetta. Oppilaitoksessa järjestettävä ohjaus on tavoitteiltaan ja toimintamuodoiltaan laajempaa kuin vuorovaikutussuhde. *Holistisessa ohjausmallissa* ohjaustoiminta jaetaan kolmeen eri sektoriin. Niitä ovat opiskelijan kasvun ja kehityksen tukeminen, opintojen ohjaus sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus. Holistisen ohjausmallin lähtökohtana on ohjauksen toteuttaminen porrastettuna organisaatiossa toimivien eri ohjauksen asiantuntijoiden toimesta. Holistinen malli on hyvä silloin, kun ohjaus on osa oppilaitosten opetussuunnitelmien kehittämistä ja organisaation toimivuuden arviointiin liittyvä. (Kasurinen 2004, 41.)

Keskitettyjen ohjaustoimintojen mallissa ohjauksesta vastaavat henkilöt ovat ohjauksen ammattilaisia, joilla on myös omat verkostonsa. Ammatillisessa koulutuksessa ohjaustoiminnalla on yleensä oma toimipaikkansa ja resurssinsa. Keskitetyn ohjaussysteemin ongelmana on sen liiallinen painottuminen alku- ja loppuvaiheen ohjaukseen. Opiskeluprosessin aikainen ohjaus jää liian vähälle huomiolle. (Kasurinen 2004, 41.)

Hajautetussa ohjauksessa on mukana holistisen ohjausmallin kolme sektoria, mutta ohjauksen järjestämisestä puuttuu organisointi ja yhtenäisyys. *Läpäisyperiaatteen ohjauksessa* kontekstina on melko pieni oppilaitos tai yksikkö. Opettajat tuntevat opiskelijat ja ohjaus hoidetaan opetustyön ohella. Tuutoriperustainen malli on kehittynyt muoto läpäisyperiaatteen ohjauksesta. Opettajatuutorit ovat vastuussa ohjauksen toteuttamisesta. Ohjauksen lähtökohtana on opiskelijan itseohjautuvuuden ja autonomisuuden vahvistaminen. (Kasurinen 2004, 41 - 42.)

Oppilaitosten koko, kouluaste ja ohjauksen traditiot vaikuttavat siihen, miten ohjaustyö resurssoidaan ja millaisella ammatillisella osaamisella ohjausta

tehdään. Suuressa oppilaitoksessa ohjausvastuun jakaminen on välttämätöntä, jotta opiskelijat saavat sen huomion ja tuen, jota he tarvitsevat opintojen eri vaiheissa. Silloin tulee huolehtia siitä, että jokaisella ohjaustyöhön osallistuvalla on mahdollisuus täydentää osaamistaan voidakseen hoitaa oman vastualueensa ohjauksessa. (Kasurinen 2004, 42.)

Ohjauksen tavoitteena on vastata opiskelijan yksilöllisiin ohjaustarpeisiin. Ohjaussuunnitelmien toimivuuden ja toteutumisen takaa henkilöstön yhdessä tekemä suunnittelutyö. Opinpolun käsite on usein lähtökohtana ohjauksen toteuttamisessa. Sen mukaan opiskelijoilla on erilaiset ohjaustarpeet opintojensa eri vaiheissa. (Kasurinen 2004, 42.)

Holistisessa ohjausmallissa kuvailtu opiskelijan kasvun ja kehityksen tukeminen tarkoittaa laajempaa käsitteenä myös psykososiaalista tukea ja moniammatillisena yhteistyönä tehtävää opiskelijahuoltotyötä. Nyky-yhteiskunnassa opiskelijahuoltotyö nähdään sekä ennaltaehkäisevänä että korjaavana toimintana. (Kasurinen 2004, 42.)

Kun oppilaitoksissa mietitään opiskelijahuoltotyön ja psykososiaalisen tuen kehittämistä, lähtökohtana tulisi olla oppilaitoksen toimintakulttuurin tarkastelu. ”Toimintakulttuuri muodostuu oppilaitoksen virallisista ja epävirallisista säännöistä, toimintaa ohjaavista arvoista ja periaatteista sekä opetusta ohjaavasta oppimiskäsityksestä ja käytettävistä opetusmenetelmistä.” Hyvin toimivassa oppilaitosyhteisössä on luottamuksen ilmapiiri ja kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa oppilaitoksen kehittämiseen ja toimintaan. (Kasurinen 2004, 43.)

Ohjaustoiminta muodostaa prosessin, jonka jatkuminen yli nivel- ja siirtymävaiheiden taataan yhteistyömuotoja kehittämällä. Nivel- ja siirtymävaiheilla käsitetään kouluasteelta toiselle tai koulutuksesta työelämään siirtymiset. (Kasurinen 2004, 43.)

4 OPINTO-OHJAUksen NYKYTILANNE BOVALLIUS-AMMATTIOPISTOSSA

Koko oppilaitoksen henkilöstö osallistuu ohjaukseen ja opintojen ohjaus integroituu kiinteästi opetukseen, ohjaukseen ja asuntolatoimintaan. Pääasiallinen vastuu opinto-ohjauksesta ja sen koordinoinnista on opinto-ohjaajalla. Ryhmän vastuuopettajat vastaavat oman ryhmänsä opinto-ohjauksesta luokanvalvojan tuntien puitteissa sekä muuhun opetukseen integroituna. Erityistä huomiota kiinnitetään opintojen ohjauksen, opiskelijahuollon ja tukipalveluiden järjestämiseen ja kehittämiseen yhdessä eri asiantuntijoiden kanssa. (Bovallius-ammattiopisto, 2007)

4.1 Opinto-ohjauksen asiakirjat ja toiminta niiden mukaan

Bovallius-ammattiopistossa on tehty **opinto-ohjauksen suunnitelma** joitakin vuosia sitten. Siihen on eritelty yksityiskohtaisesti ohjauksen sisällöt, toteutus, toteuttajat ja ajankohta. Suunnitelmaan on eritelty mm. tutustuminen opintoon, opiskelijahuoltopalvelut, vastuu opiskelusta ja yhteisöstä, yhteistyö huoltajien kanssa, opiskelukustannukset, HOJKS, ammatti-identiteetti ja ammattietiikka. Jokaisen tällainen isompi otsikko on auki purettu yksityiskohtaisiin suunnitelmiin. Vanhan suunnitelman heikkous on siinä, että se ei ole koko henkilöstön tiedossa ja se ei ole ajan tasalla. Toimintoja on muuttunut, henkilökunta vaihtunut ja henkilöstön määrä on lisääntynyt. Vanhan opinto-ohjaussuunnitelman vahvuus on sen yksityiskohtaisuus, sillä eri toiminnot auki purettu ja siinä näkyy käytännössä mitä ohjaus on. Suunnitelma toimisi hyvänä pohjana kun lähdetään kehittämään esim. ryhmän vastuuopettajalle opiskelijoiden orientaatiokansiota.

Opiskelijahuollon tavoitteena on opiskelijoiden opiskelun ja kokonais kuntoutuksen edistäminen sekä opintojen jälkeiseen työ- ja itsenäiseen elämään sijoittumisen tukeminen. Opiskelijahuoltoryhmässä (Liite 2.) toimii sisäverkko johon kuuluu perusryhmä sekä laajennettu opiskelijahuoltoverkko, jota vahvistaa oppilaitoksen ulkopuolella toimiva yhteistyöverkko ja jota nimitetään ulko-

verkoksi. Opiskelijahuollon suunnitelmaan on kirjattu tarkasti eri toimijoiden tehtävät ja vastuut. Opiskelijahuoltoryhmät kokoontuvat pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Kokouksiin osallistuvat sisäverkon perusryhmä sekä laajennettu opiskelijahuoltoryhmä. Perusryhmä voi kokoontua lyhyellä aikavälillä niin usein kuin on tarpeellista. Ulkoverkon rooli on erittäin tärkeä koulusta työ- ja itsenäiseen elämään siirtymisvaiheessa.

Sisäverkossa toimii opiskelijahuollon perusryhmä jota täydentää moniammatillinen opiskelijahuollon työryhmä. Perusryhmä koostuu ryhmän vastuuopettajasta, tarvittaessa muista opettajista, asuntolan ohjaajasta, kuntoutusohjaajasta tai opintoneuvojasta sekä koulutusjohtajasta. Laajennetussa opiskelijahuoltoryhmässä ovat edellisten lisäksi tarvittaessa mukana terveydenhoitaja, psykologi, terapiapalvelujen edustaja tai muu tarvittava henkilö.

Ulkoverkko toimii tärkeänä yhteistyöverkkona. Vanhemmat tai huoltajat ovat tärkeässä roolissa opiskelijan kokonaiskuntoutuksellisissa asioissa. Kotikunta on tärkeässä asemassa erityisesti silloin, kun nuori päättää opintonsa (asuminen, tukitoimet ja työpaikka). Järjestöjen toteuttama kurssi- ja leiritoiminta ja muu yhteistyö on tärkeää mm. sopeutumisvalmennuksessa ym.

Ammattiopiston kuntoutusohjaaja on tehnyt **nivel-vaihesuunnitelman peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen ja työhön sekä itsenäiseen elämään**. Siinä näkyvät konkreettisesti ohjauksen kannalta eri toiminnot. Suunnitelmaan on kirjattu mitä tapahtuu ennen opintoja, opintojen alussa, opintojen aikana, opintojen päätösvaiheessa sekä opintojen jälkeen. Tämäkin on hyvä ja konkreettinen suunnitelma, mutta henkilökuntaa ei ole perehdytetty siihen. Ennen opintoja tuleva opiskelija käy Bovallius-ammattiopistossa tutustumiskäynnillä sekä haastattelussa tai koulutuskokeilujaksolla. Tässä vaiheessa tuetaan tulevaa opiskelijaa opintoalan valinnassa.

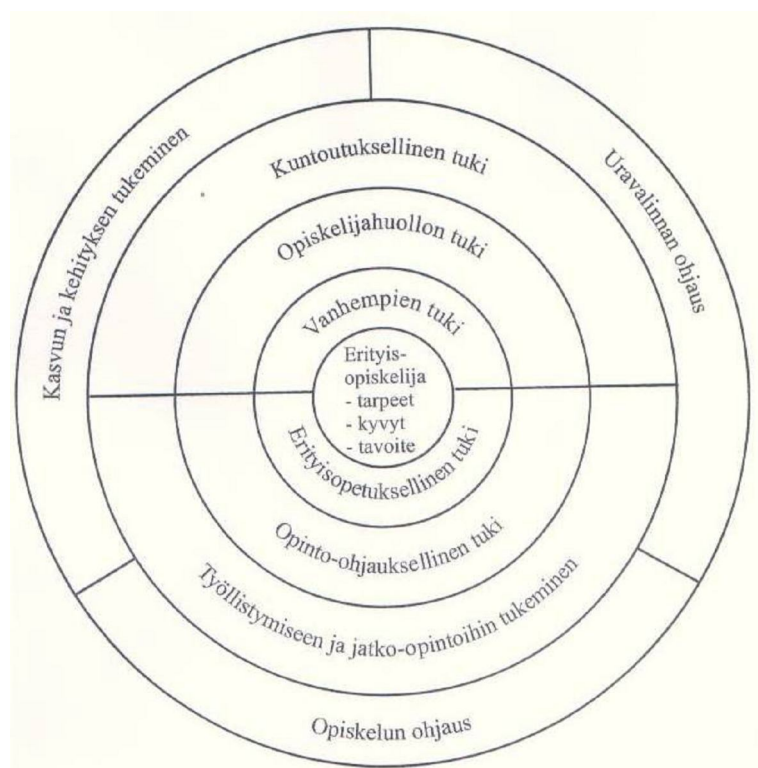
Nivelvaihesuunnitelman mukaan opintojen alussa (1.vuosi) tehdään siirtymävaiheen yhteistyötä huoltajien ja peruskoulujen kanssa. Tehdään AAPEP-arviointi, tarkistetaan palvelusuunnitelma, päivitetään koulutus- ja kuntoutussuunnitelmat, kartoitetaan elämänhallintataidot ja asumisvalmiudet sekä selvi-

tetään yksilöllisen tuen ja terapioiden tarpeet. Opintojen alussa myös terveydenhoitaja tekee opiskelijalle tulotarkastuksen.

Opintojen aikana (2.vuosi) tehdään henkilökohtainen itsenäistymissuunnitelma, toteutetaan asumisvalmennusta ja yksilöllisiä terapioidia. Opintojen päätös vaiheessa (3.vuosi) tarkistetaan henkilökohtainen jatkosuunnitelma, tehdään päätös vaiheen yhteistyötä opiskelijan ja huoltajien kanssa, tarkistetaan palvelusuunnitelma ja toteutetaan tuetusti asumiskokeilu opiskelijan kotikunnassa. Opiskelijaa ohjataan yksilöllisesti työhön ja itsenäiseen elämään siirtymisen vaiheessa. Tärkeää on moniammatillinen yhteistyö opiskelijan kotikunnassa. Käytännössä nivelvaiheissa työtä tehdään yhdessä opiskelijan kanssa hänen yksilölliset tavoitteet huomioon ottaen.

Neljännän opiskeluvuoden eli ns. lisävuoden aikana toteutetaan samanlaisia asioita kuin kolmantena vuotena. Niiden asioiden lisäksi opiskelijalle tehdään työvaltainen oppimissuunnitelma. Opintojen jälkeen seurataan opiskelijoiden työhön sijoittumista ja siellä olemista sekä asumista.

4.2 Opinto-ohjauksen haasteet ja erityispiirteet

KUVIO 1. Erityisopiskelijan ohjaaminen ja tukeminen ammatillisen peruskoulutuksen erityisopetuksessa, mukaeltu van Esbroekin ja Wattsin (1998) mallista (Honkanen 2006, 139).

Ammatillisen erityisopetuksen lähtökohtana ovat erityisopiskelijan kyvyt, tavoite ja tarpeet. Arjessa lähimpänä opiskelijan tukena ovat erityisopetuksellinen tuki ja huoltajien antama tuki. Erityisopetuksellinen tuki antaa opiskelijalle tasavertaisen mahdollisuuden opiskella ammattiin. Sen lisäksi opiskelijat tarvitsevat opintojen aikana opiskelijahuollon ja opinto-ohjauksen palveluja, jotta kuntoutuminen ja työllistyminen olisi mahdollista. Haasteena yllä olevan mallin toteuttamisessa käytännössä on oppilaitoksen sisäinen moniammatillinen yhteistyö. Keskeisenä ajatuksena on ohjauksessa mukana olevien toimijoiden yhteistyö, jolloin ohjauksen alueet integroituvat. Holistinen opiskelijakeskeinen ohjausmalli ja erityispedagoginen ajattelu huomioivat molemmat ammatillisen erityisopetuksen opinto-ohjauksen osalta opiskelijan elämäntilanteen kokonaisuutena. Niiden yhteen sovittaminen ohjauksen suunnittelussa ja toteutuksessa palvelee opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen tavoitteita. (Honkanen 2006, 139.)

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITE

Kehittämishankkeen tavoitteena on koota tällä hetkellä olevista ohjauksen asiakirjoista ja hyvistä käytänteistä Bovallius-ammattiopistoon sellainen opinto-ohjauksen suunnitelma, josta ilmenee seuraavat asiat:

- opinto-ohjausta koskeva lainsäädäntö
- opinto-ohjauksen erityispiirteet ammatillisessa erityisoppilaitoksessa
- opinto-ohjaus opetussuunnitelmissa (ammatilliset perustutkinnot, valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus)
- opinto-ohjauksen tavoitteet
- opinto-ohjauksen organisointi (mitä, miten, kuka, ketkä, milloin)

Tavoitteena on jakaa se osiin ohjaus ennen opintojen alkua, ohjaus opintojen alkaessa, ohjaus opiskelun aikana sekä ohjaus opintojen päättövaiheessa. Ohjaussuunnitelmassa tulisi olla myös opiskelijahuollon rooli, muut tukipalvelut opinto-ohjauksessa, opinto-ohjauksen yhteistyö ja verkostot, oppilaitoksen yhteistyö kotien kanssa, opinto-ohjaukseen liittyvä henkilöstökoulutus, opinto-ohjauksen resurssointi sekä opinto-ohjauksen toimivuuden seuranta ja arviointi.

Tehtävänä on laatia ohjaussuunnitelma yhdessä muun henkilökunnan kanssa ja tehdä suunnitelma tunnetuksi. Tavoitteena on ensin koota ohjaussuunnitelma em. asioista ja sen jälkeen laittaa se lausuntokierrokselle opiston henkilökunnalle. Lausuntokierroksen tulon toteuttamaan siten, että tiiminvetäjät käsittelevät asiaa tiimeissään ja toimittavat sitten minulle muutosehdotukset. Tarkoituksena on, että ohjaussuunnitelmaan tulisi myös uusia ideoita ja näkökulmia. Kun henkilökunta suunnittelee yhdessä ohjausta ja sen toteuttamista, uskon heidän myös sitoutuvan ohjaukseen yhä tiiviimmin. Hyvin tehty ohjaussuunnitelma toimii myös hyvänä perehdyttämisen välineenä. Tämä ohjaussuunnitelma tulee olemaan lähtökohta ohjauksen yleiseen kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin.

Ohjaussuunnitelman näkökulmana tulee olemaan holistinen ohjausmalli (Kasurinen 2004, 41 & Honkanen 2006, 139). Holistinen malli palvelee parhaiten erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa koska hänen opintojen ohjauksessaan on erityisen tärkeää kokonaisvaltainen ohjaus, opiskelu ja muu elämä.

6 OPINTO-OHJAUKSEN SUUNNITELMAN LAATIMINEN

Laadukkaan ohjaustyön takeena on, että sitä arvioidaan säännöllisesti. Ohjaukselle asetetut tavoitteet ja laatukriteerit ovat lähtökohtana arvioinnille. Opetushallitus on kehittänyt toisen asteen oppilaitosten ohjauksen arviointityön tueksi itsearviointilomakkeiston. Niillä voidaan mm. selvittää ohjauksen resurssointia, saatavuutta ja vaikuttavuutta. Opinto-ohjauksen kehittämisen lähtökohtana tulee olla nykytilan kartoittaminen. (Kasurinen 2004, 44.)

Arviointi ja toiminnan tavoitteiden tarkastelu suhteutetaan siihen, millaisiin tarpeisiin toiminnalla pyritään vastaamaan. Suomessa ohjausta eri oppilaitosmuodoissa on arvioitu viime aikoina. Arviointien pohjalta on määritelty joitakin laadullisia kriteereitä, joita ohjauksen järjestämiselle voidaan asettaa. Näitä ovat yhteinen käsitys ohjauksen käsitteistä ja tavoitteista oppilaitoksen sisällä, ohjauksella tulee olla riittävät resurssit, ohjausmenetelmiä tulee käyttää monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä ohjaushenkilöstön ohjauksen osaamisen taso. (Kasurinen 2004, 44 - 45.)

6.1 Ohjauksen ulottuvuudet

Seuraavassa kuvattu ohjauksen ulottuvuuksien malli on yksi tapa hahmottaa ohjauksen järjestämistä oppilaitoksessa. Ohjauksen suunnittelu ja toteuttaminen vaatii monien asioiden huomioon ottamista. Lähtökohtana on, että ohjaustoiminta suunnitellaan yhteistyössä kaikkien toimijoiden kesken, mietitään mikä on se konteksti, jossa toimitaan ja mitkä ovat ne tarpeet, joihin ohjauksella pyritään vastaamaan. Ohjauksen tulee vastata opiskelijoiden erilaisiin ohjaustarpeisiin ottaen huomioon erilaiset oppijat ja eri kulttuuritaustaiset oppijat. Jokainen opiskelija ansaitsee tulla huomioiduksi yksilönä. Siihen tarvitaan aikaa ja mahdollisuus yksilölliseen ohjaukseen. (Kasurinen 2004, 52.)

Kasurinen (2004, 46 -52) kuvaa ohjauksen ulottuvuuksia seuraavasti:

- *Päätöksenteon taustalla vaikuttavat tekijät eli* valtakunnan tason ja kunnallisen tason päätökset
- *Kontekstuaaliseen ulottuvuuteen* kuuluvat opetuksen järjestämistä koskeva lainsäädäntö, normit, opetussuunnitelmien perusteet sekä kunnallisella tasolla tehdyt päätökset.
- *Systeeminen ulottuvuus* kuvaa sitä ympäristöä, jossa ohjausta toteutetaan. Ohjauksen suunnittelua ja järjestämistä tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti näkökulmasta. Siinä oppilaitoksen toimintakulttuuri, toiminta ohjaavat arvot ja käsitys oppimisesta ja opettamisesta nähdään kehittämisen lähtökohtana.

- *Aikaulottuvuutta* voidaan tarkastella opiskelijan polun eri vaiheina tai yksilön opiskelu- ja työurana, joka on jatkumo. Aikaulottuvuudessa koetaan tärkeänä siirtyminen kouluasteelta toiselle eli nivelvaiheen ohjaus Erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden siirtymävaihe tulisi toteuttaa ns. tuettuna siirtymänä tai saattaen vaihtaen. Nivelvaiheessa tehtävä yhteistyö eri oppilaitosmuotojen välillä ja moniammatillinen oppilaitoksen ja kodin välinen yhteistyö ovat ensiarvoisen tärkeitä.
- *Työnjaollinen ulottuvuus* tarkoittaa sitä, että holistisen ohjausmallin kolmen sektorin osa-alueista (psykososiaalinen tuki, opiskelun ja opintojen sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjauksesta) tulisi ohjausjärjestelmää suunniteltaessa tehdä selkeä työnjako.
- *Vastuu-ulottuvuus* liittyy työnjaolliseen ulottuvuuteen ja on keskeinen ohjauksen järjestämisen osa-alue. Ohjaussuunnitelmassa tulisi nimetä henkilöt, jotka ovat vastuussa eri tehtävistä. Vastuualueiden sisällöt tulisi myös kuvata. Tärkeintä on, että opiskelija saa tarvitsemansa avun, tuen ja ohjauksen.
- *Sisällöllinen ulottuvuus* kattaa kaiken ohjauksen järjestämiseen kuuluvan toiminnan. Opintoihin hakeutumisvaiheessa keskeistä on markkinointi ja tiedottaminen. Aloitusvaiheessa orientoidutaan opintoihin ja siihen sijoittuu myös opintojen suunnittelu. Opintojen aikana ohjauksen pääpaino on opintojen sujuvuudessa. Huomiota tulee kiinnittää erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opintojen seuraamiseen.
- *Menetelmällinen ohjaus* tarkoittaa, että ohjauksen eri menetelmiä käytetään tarkoituksenmukaisesti. (Esim. suurryhmien infotilaisuudet, luokkamuotoinen ohjaus, pienryhmä- ja henkilökohtainen ohjaus sekä tieto- ja viestintäteknologian käyttö ohjaustoiminnassa.

Mielestäni Kasurisen (2004) opinto-ohjauksen ulottuvuudet ja Honkasen (2006) holistinen ohjausmalli yhdessä ovat hyvä pohja opinto-ohjaussuunnitelman laatimiseen.

7 POHDINTAA

Opinto-ohjauksen tehtävänä ammatillisessa erityisopetuksessa on tukea ja ohjata opiskelijaa hänen yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioon ottaen. Opiskelun ja opiskelijan ohjaaminen elämän hallintataidoissa toimii Bovallius-ammattiopistossa hyvin. Ohjauksen jäsentäminen ja vastuiden selkiyttäminen kaipaavat selventämistä. Oppilaitoksemme on laajentunut lyhyen ajan sisällä paljon. Tällä hetkellä opiskelijoita on 120 ja henkilökuntaa noin 60, vuonna 2002 luvut olivat noin puolet nykyisestä. Laajentuminen on tapahtunut nopeasti ja uutta henkilökuntaa on tullut paljon. Myös uusia nimikkeitä ja tehtävän kuvauksia on tullut, esim. opintoneuvoja ja opinto-ohjaaja ovat uusia. Näiden erilaisten muutosten ja uudistusten myötä ohjauksen suunnitelma ei ole pysynyt mukana eikä se ole ollut varsinaisesti kenenkään vastuullakaan. Nyt opinto-ohjauksen koordinointi on opinto-ohjaajan vastuulla.

Tähän työhön olen koonnut teoriaa ja käytännön tietoa, mikä pitää sisällään lainsäädäntöä, ohjauksen erityispiirteitä ammatillisessa erityisoppilaitoksessa, ohjauksessa huomioitavia asioita sekä opinto-ohjauksen nykytilanteen Bovallius-ammattiopistossa. Näiden tietojen perusteella olen tehnyt ensimmäisen version Bovallius-ammattiopiston opinto-ohjauksen suunnitelmasta (Liite 3.). Olen koonnut sen taulukkomuotoon, mikä mielestäni helpottaa asioiden hahmottamista ja tekee ohjaussuunnitelmasta helpommin luettavan. Ohjaussuunnitelman olen jakanut seuraavasti: ohjaus ennen opintojen alkua, ohjaus opintojen alkaessa, ohjaus opiskelun aikana sekä ohjaus opintojen päättövaiheessa. Ohjaussuunnitelmassa on ohjauksen tavoite, menetelmä, vastuuhenkilö, mukana olevat tahot sekä ajankohta. Suunnitelman kokoamisessa lähtökohtana olen pitänyt edellä mainittujen asioiden lisäksi olemassa olevia ohjauksen asiakirjoja ja nykyisiä käytänteitä.

Ensimmäistä versiota ohjauksen suunnitelmasta pääsin esittämään koko henkilökunnan yhteisessä koulutustilaisuudessa. Kerroin henkilökunnalle miten olen koonnut suunnitelman ja mitkä ovat olleet sen pohjana. Kerroin myös koko henkilökunnan ohjauksen tärkeydestä ja siitä, miten tärkeää on tehdä ohjaussuunnitelmaa yhdessä. Sovimme, että ensimmäinen versio lähtee henkilökunnalle lukuun tiimien kautta ja sitä kautta saan palautetta ja kehittämisideoita. Jatkossa tulemme kokoontumaan yhdessä tiiminvetäjien kanssa ja

jatkamme ohjaussuunnitelman eteenpäin kehittämistä. Tällä hetkellä on mielestäni hyvä, että meillä on olemassa pohja, jonka perusteella voidaan kehittää ohjausta.

Jatkossa työstämme sitä niin, että siihen tulee mukaan opiskelijahuollon rooli, muut tukipalvelut opinto-ohjauksessa, opinto-ohjauksen yhteistyö ja verkostot, oppilaitoksen yhteistyö kotien kanssa, opinto-ohjaukseen liittyvä henkilöstökoulutus, opinto-ohjauksen resurssointi sekä opinto-ohjauksen toimivuuden seuranta ja arviointi.

Sen lisäksi, että kehittämishankkeestani hyötyvät Bovallius-ammattiopiston opiskelijat ja henkilökunta, siitä hyödyn myös itse omassa työssäni. Tämän avulla olen saanut selkiytettyä omaa työtäni ja opinto-ohjausta yleensäkin. Ohjaussuunnitelmaa tehtäessä meidän täytyy koko ajan muistaa kenelle olemme sitä tekemässä eli erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle. Meidän opiskelijamme tarvitsevat erityisen hyvin suunniteltua ja erityisen hyvin toimivaa opiskelun ja elämän hallinnan ohjausta!

LÄHTEET:

Bovallius-ammattiopisto, 2007. Tulossopimus vuodelle 2008.

Hallitusohjelma 2007. Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelma, 19.4.2007. Julkaisija: Valtioneuvoston kanslia. Helsinki: Edita Prima Oy.

Honkanen, E. 2006. Opinto-ohjaus ja erityisopetus. Asiakirja- ja haastattelututkimus opetussuunnitelman perusteiden mukaisesta opinto-ohjauksesta ammatillisessa erityisopetuksessa. Hämeen ammattikorkeakoulu, ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 1/2006. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa: Kasurinen, H. (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään, opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Kiinteistönhoidon koulutusohjelman opetussuunnitelma. 2004. Bovallius-ammattiopisto.

Koulutus ja tutkimus 2007 – 2012. Opetusministeriö. Luonnos 29.6.2007.

Mäki-Tikkala, A-L. 2007. Haastattelu. Bovallius-ammattiopisto. Pieksämäki. 13.11.2007.

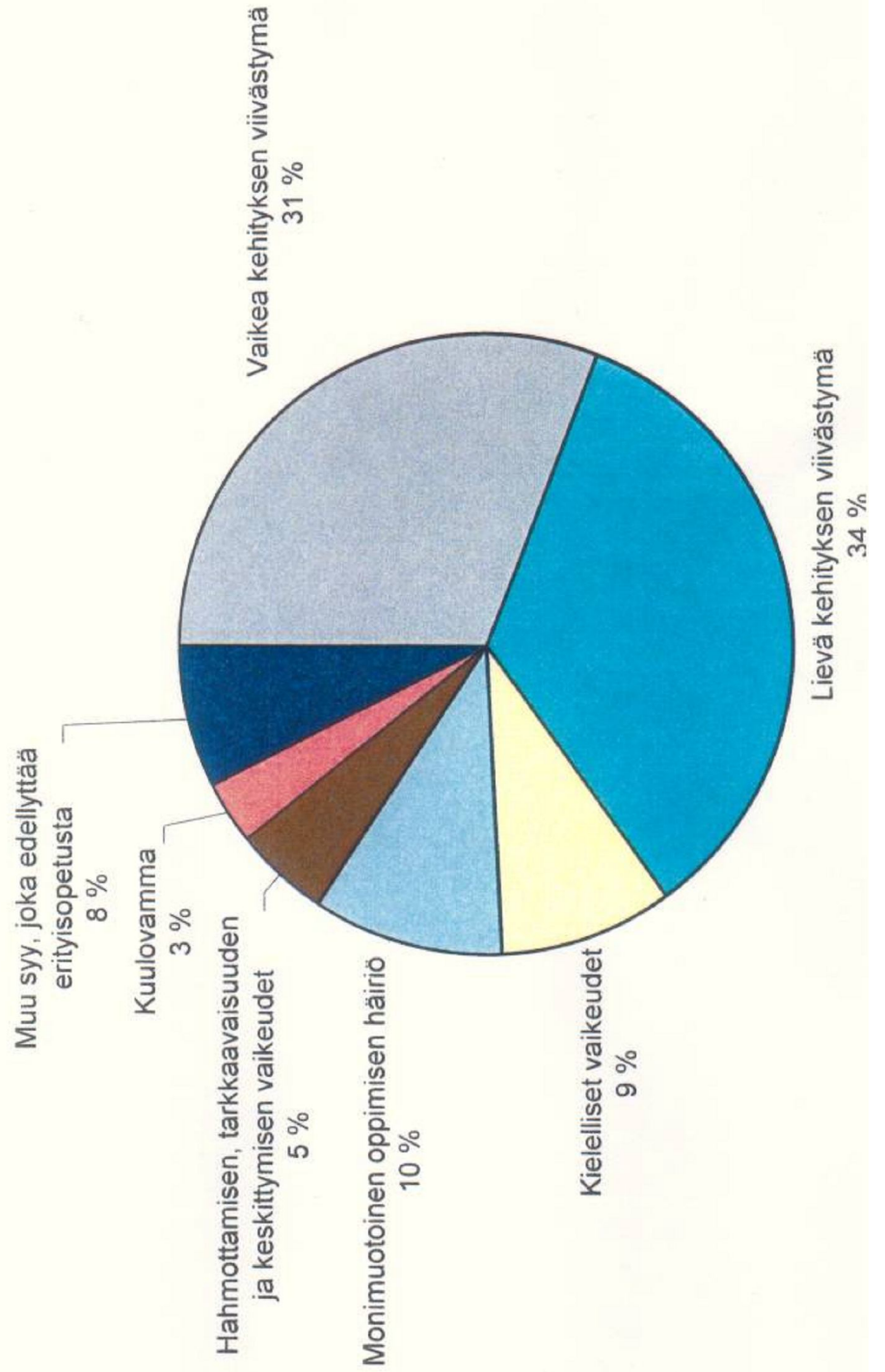
Opetussuunnitelman perusteet. 2000. Vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus.

Välijärvi, J. 2004. Opinto-ohjaus tasa-arvoisen osaamisen mahdollistajana. Teoksessa: Kasurinen, H. (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään, opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Liite 1. Erityisopetuksen perusteet.

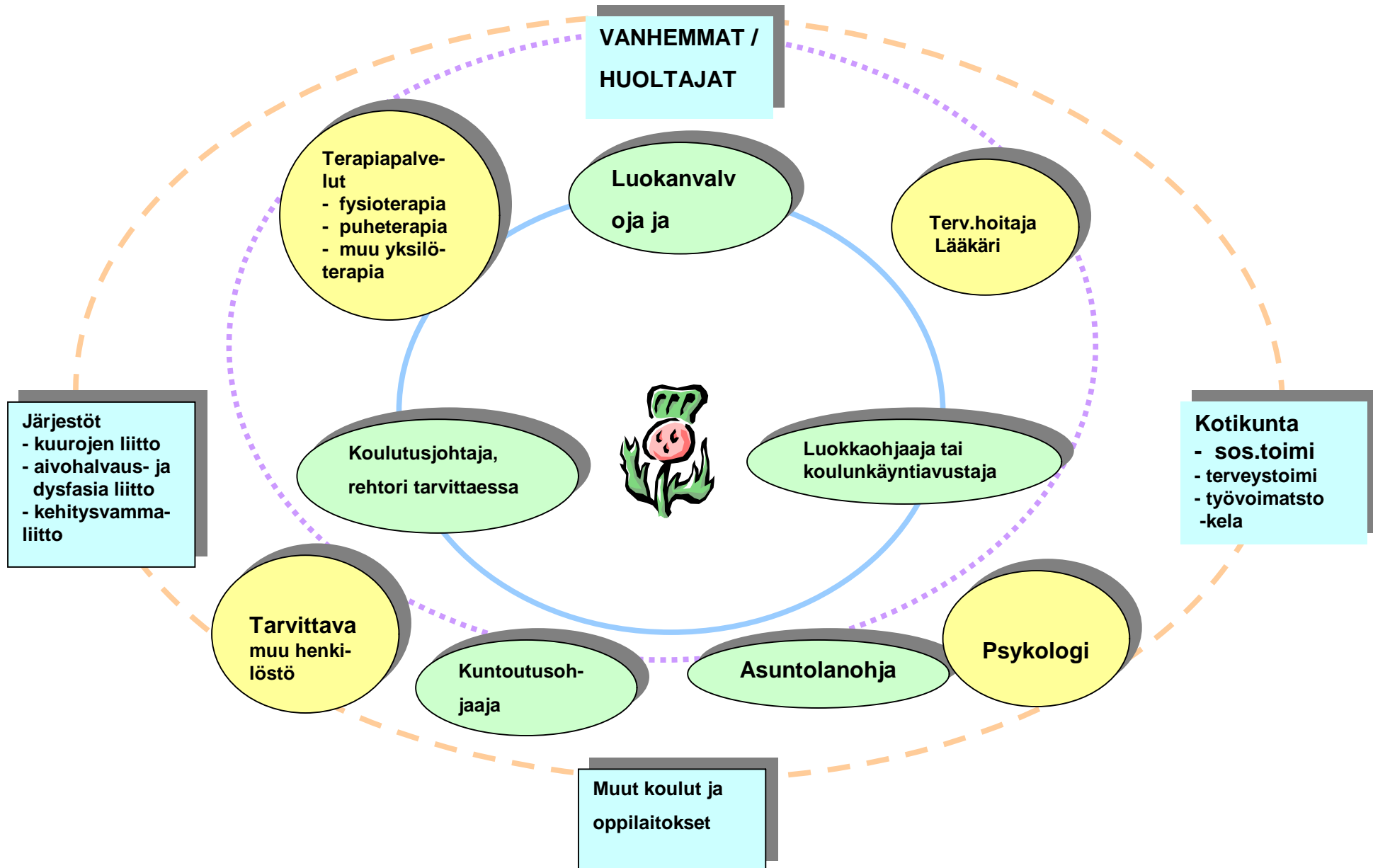
Bovallius-
ammattiopisto 13.09.2007 / IH

ERITYISOPETUKSEN PERUSTEET

Liite 2. Opiskelijahuoltoverkko.

BOVALLIUS-AMMATTIOPISTON OPPILASHUOLTOVERKKO

Liite 3. Ohjauksen tehtäväjako Bovallius-ammattiopistossa.

”Älä korjaa sitä mikä on ehjää, tee lisää sitä mikä toimii.”

OHJAUKSEN TEHTÄVÄJAKO BOVALLIUKSELLA

Ennen opintojen alkua

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Mukana olevat tehot	Ajankohta
Koulutusten esittely	Esittelymateriaalin tuottaminen ja päivittäminen	opinto-ohjaaja?	rehtori / koulutusalajohtaja, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, tiiminvetäjät ja koulutusalavastaavat	keväällä (tarkempi ajankohta?) seuraavaa syksyä varten
Seuraavan vuoden opintotarjonta	Alkavat koulutusalat ja paikkakunnat ja tiedottaminen niistä			kevät / toukokuu?
Tutustumisvierailut	Vierailuajankohdasta ja ohjelmasta sopiminen ja sen järjestäminen	kuntoutusohjaaja	Opintoneuvoja, opinto-ohjaaja	Läpi vuoden
Koulutuskokeilut	Koulutuskokeiluajan kohdasta ja ohjelmasta sopiminen ja sen järjestäminen	Kuntoutusohjaaja	Ryhmän opettajat, asuntolan henkilökunta, ohjaajat	Läpi vuoden
Valintajakso	Valintajakson ajankohdasta ja ohjelmasta sopiminen ja sen järjestä-	kuntoutusohjaaja??	Ryhmän opettajat, asuntolan henkilökunta, ohjaajat	Huhtikuu

	minen			
Oppilaitos- ja koulutusesittelyt vanhempainilloissa, messuilla ym.	Esittelyistä sopiminen ja niiden järjestäminen	Opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, opinto-ohjaaja		Läpi vuoden
Avoimet ovet	Tapahtuman järjestäminen ideoinnista jälkipurkuun		Koko henkilökunta, opiskelijat	Syksy / kevät?
Uusien opiskelijoiden valinta	Hakupapereiden koonti ja järjestäminen Valinta	koulutusjohtaja	Opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, opinto-ohjaaja, tulevat ryhmien vastuuopettajat, asuntolan ohjaaja	Huhtikuu
Tiedottaminen valituille	Valintakirjeen laatiminen ja postitus Henkilökohtainen ohjaus			Toukokuu
Jälkiohjaus	Ei-valituksi tulleiden jälkiohjaus			
Opinto-opas	Oppaan laatiminen / päivittäminen, lähettäminen oppilaitokseen hyväksymiskirjeen mukana uusille opiskelijoille ja jakaminen syksyllä vanhoille opiskelijoille		Opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, opinto-ohjaaja, asuntolan ohjaaja	
Opiskelupaikkojen jälkimarkkinointi	Ilmoitusten laatiminen ja lehtiin lähettäminen, lehti-ilmoitukset			
Tiedonsiirtolomakkeiden (esim. HOJKS) käsittely	Tietoihin perehtyminen ja niistä aiheutuvat jatkotoimenpiteet	Kuntoutusohjaaja, opintoneuvoja, asuntolan ohjaaja		ennen opintojen alkua
Ryhmän vastuuopetta-	Ryhmän vastuuopetta-	Koulutusjohtaja	koulutuslavastaavat,	keväällä

jan tehtävissä tukeminen	jan oppaan laatiminen, päivittäminen ja jakaminen		asuntolan tiiminvetäjä	
Opinto-ohjausasioista tiedottaminen, kouluttaminen	Henkilöstön kouluttaminen henkilöstökokouksissa, tiedottaminen sähköisesti ja suoria kontaktein	Opinto-ohjaaja		
Esitteet, tiedottaminen, nettisivut	Esite-, tiedotus- ja nettisivumateriaalien suunnittelu ja laatiminen			läpi vuoden

OPINTOJEN AIKANA

Aloitusvaihe

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Mukana olevat tahot	Ajankohta
Orientoituminen opintoihin	Uusien opiskelijoiden opastaminen opintojen alkuun, tutustuttaminen oppilaitokseen, sen toimintatapoihin Opintososiaaliset etuudet ym. ERIKSEEN!!!	Ryhmän vastuuopettaja / opinto-ohjaaja	Asuntolan henkilökunta, opettajat, ohjaajat, muu henkilökunta	Opintojen alussa
Orientoituminen asuntola-asumiseen	Uusien opiskelijoiden opastaminen asumisen alkuun, tutustuttaminen asuntolaan ja sen toimintatapoihin	Asuntolan vastuuohjaaja	Asuntolan henkilökunta, opettajat, ohjaajat	Opintojen alussa
Yhteydenpito huoltajiin	Henkilökohtaiset kontaktit, kirjeet, reissuvi-	Ryhmän vastuuopettaja Asuntolan vastuuohjaaja	Opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja	Läpi vuoden

	hot, sähköposti, puhelin ym.	ja		
Ryhmäytyminen, ryhmähengen luominen	Uusien opiskelijoiden ryhmäytysten organisointi, järjestäminen, osallistuminen	Ryhmän vastuuopettaja	opettajat, ohjaajat, asuntolan henkilökunta	Heti opintojen alussa
Aikaisemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen (hyväksiluvut)	Pienryhmäohjaustunnit	Ryhmän vastuuopettaja / opinto-ohjaaja	opettajat	Opintojen alussa
Henkilökohtainen ohjaus opinnoissa	Henkilökohtaiset tapaamiset ja ohjaukset, tulohaastattelu (?), ohjaustarpeen kartoittaminen	Ryhmän vastuuopettaja	koko henkilökunta	
HOJKS	<ul style="list-style-type: none"> HOJKS-palaverit Laatiminen ja päivittäminen moniammatillisena yhteistyönä ja kirjaaminen Priimukseen 	Ryhmän vastuuopettaja, ohjaaja, asuntolan vastuuohjaaja, opiskelija	Opettajat, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaajat, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja	<p><u>Aloittavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> syyslomaan mennessä HOJKS- keskustelut ja kirjaamiset. Valmiit 20.1 mennessä. <p><u>Jatkavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> päivitykset 20.9 mennessä <p><i>Koulutusjohtaja tarkistaa HOKJSit.</i></p>
Yhteydenpito koulun ulkopuolisiin yhteistyökumppaneihin (avohuolionohjaajat, sosiaalityöntekijät ym.)				
Lähtötasoarviointi	AAPEP-arviointi	AAPEP-testaaja	koko henkilökunta	Opintojen alussa

Henkilökohtainen opiskelijan ohjaus	Ohjaus opinnoissa, asumisessa ja itsenäiseen elämään tukemisessa	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	Jatkuvasti
Erityisjärjestelyt ja tukitoimet	Erityisjärjestelyt ja tukitoimet –lomakkeen täyttäminen ja tallentaminen HOJKS:n liitteeksi	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
HOPS:n laatiminen ja kirjaaminen Priimukseen	Tunnustaminen ja opiskelijan toiveiden ja tarpeiden huomioiminen sekä mukauttaminen tarvittaessa	Ryhmän vastuuopettaja	opettajat	päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
Ongelmiin ja poissaoloihin puuttuminen	Henkilökohtaiset keskustelut ja HOJKS-työskentely	Ryhmän vastuuopettaja(?)	opiskelijahuoltoryhmä	Heti ongelmien ilmettyä
Ammattiosaamisen näytöt	Opiskelijoiden perehdyttäminen, ohjaaminen ja kannustaminen	Ryhmän vastuuopettaja, ohjaaja???	koko henkilökunta	läpi vuoden

Varsinaisten opintojen alettua / Ensimmäinen lukuvuosi

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Mukana olevat tahot	Ajankohta
Opintojen etenemisen seuraaminen	Säännölliset tarkistamiset kurssipäiväkirjoista ja yhteistyö opettajien ja asuntolan henkilökunnan kanssa	Ryhmän vastuuopettaja	opettajat, asuntolan vastuuohjaaja	Läpi vuoden
Eri aikaan opintonsa aloittavien opiskelijoi-	Ryhmään, opiskeluun, oppilaitokseen ja asu-	Ryhmän vastuuopettaja, asuntolan vastuuohjaaja	koko henkilökunta	Läpi vuoden

den ohjaus	miseen perehdyttäminen			
Henkilökohtainen opiskelijan ohjaus	Ohjaus opinnoissa, asumisessa ja itsenäiseen elämään tukemisessa	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuhjaaja	Koko henkilökunta	Jatkuvasti
Erityisjärjestelyt ja tukitoimet	Erityisjärjestelyt ja tukitoimet –lomakkeen täyttäminen ja tallentaminen HOJKS:n liitteeksi	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuhjaaja	Koko henkilökunta	päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
Vapaasti valittavat opinnot?	Valintojen tekeminen ja niistä tiedottaminen ja ohjaaminen	opinto-ohjaaja ryhmän vastuuopettaja		Lukukauden alussa
Yhteistyö huoltajiin ym.	Henkilökohtaiset kontaktit, kirjeet, avoimet ovet, vanhempainpäivät	Ryhmän vastuuopettaja, asuntolan vastuuhjaaja	Koko henkilökunta	Läpi vuoden
Tiedonkulkua opiskelijan tilanteesta opiskelija-huollolle ja muille yhteistyökumppaneille	Moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksen sisällä. Tietojen käsittely, jatkotoimista sopiminen ja tiedottaminen.	Ryhmän vastuuopettaja	Koko henkilökunta	Läpi vuoden
Opintonsa keskeyttävien ohjaus	Jälkiohjauksen tarjoaminen ja neuvominen	opinto-ohjaaja	opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja, ryhmän vastuuopettajat	Läpi vuoden
Valmentava 1: Ohjaus ammatillisiin opintoihin	<ul style="list-style-type: none"> tiedottaminen tutustumiskäynnit työ- ja koulutuskokeilut 	ryhmän vastuuopettaja, opinto-ohjaaja		Yhteishaku helmimaaliskuussa, haku erityisammattikouluihin maaliskuussa
Työssäoppiminen				
Tukitoimien toteutumisen seuranta				

Toinen lukuvuosi

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Mukana olevat tahot	Ajankohta
Lähtötilanteen kartoittaminen	Henkilökohtaiset tapaamiset	Ryhmän vastuuopettaja	Opettajat, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaajat, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja	Lukukauden alussa
HOJKS	Laatiminen ja päivittäminen moniammatillisena yhteistyönä ja kirjaaminen Priimukseen	Ryhmän vastuuopettaja, ohjaaja, asuntolan vastuuohjaaja, opiskelija	Opettajat, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaajat, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja	<p><u>Aloittavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ syyslomaan mennessä HOJKS- keskustelut ja kirjaamiset. Valmiit 20.1 mennessä. <p><u>Jatkavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ päivitykset 20.9 mennessä <p><i>Koulutusjohtaja tarkistaa HOKJSit</i></p>
HOPSien tarkistus ja päivitys	Tunnustaminen ja opiskelijan toiveiden ja tarpeiden huomioiminen sekä mukauttaminen tarvittaessa	Ryhmän vastuuopettaja	opettajat	
Yhteistyö huoltajiin ym.	Henkilökohtaiset kontaktit, kirjeet, avoimet ovet, vanhempainpäivät	Ryhmän vastuuopettaja, asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	Läpi vuoden
Vapaasti valittavat opinnot?	Valintojen tekeminen ja niistä tiedottaminen ja ohjaaminen	opinto-ohjaaja ryhmän vastuuopettaja		Lukukauden alussa
Opiskelutaitojen syventäminen	henkilökohtainen ohjaus	Ryhmän vastuuopettaja, ohjaaja	opettajat ja ohjaajat	Läpi vuoden

Asumistaitojen syventäminen (huono sanavallenta?)				
Tiedonkulku opiskelijan tilanteesta opiskelija-huollolle ja muille yhteistyökumppaneille	Moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksen sisällä. Tietojen käsittely, jatkotoimista sopiminen ja tiedottaminen.	Ryhmän vastuuopettaja	Koko henkilökunta	Läpi vuoden
Henkilökohtainen opiskelijan ohjaus	Ohjaus opinnoissa, asumisessa ja itsenäiseen elämään tukemisessa	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	Jatkuvasti
Erityisjärjestelyt ja tukitoimet	Erityisjärjestelyt ja tukitoimet –lomakkeen täyttäminen ja tallentaminen HOJKS:n liitteeksi	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
Tukitoimien toteutumisen seuranta				
Työssäoppiminen				
Ammattiosaamisen näytöt				
Yhteistyö opiskelijan kotikunnan viranomaisiin (esim. sosiaalityö, avohuolto, mitä muuta?)				

Kolmas (ja neljäs) lukuvuosi

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Tukena olevat tahot	Ajankohta
Lähtötilanteen kartoittaminen	Henkilökohtaiset tapaamiset	Ryhmän vastuuopettaja	Opettajat, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaajat, opintoneuvoja,	Lukukauden alussa

			kuntoutusohjaaja	
HOJKS	Laatiminen ja päivittäminen moniammatillisena yhteistyönä ja kirjaaminen Priimukseen	Ryhmän vastuuopettaja, opiskelija	Opettajat, asuntolan vastuuohjaaja, luokan ohjaajat, opintoneuvoja, kuntoutusohjaaja	<p><u>Aloittavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ syyslomaan mennessä HOJKS- keskustelut ja kirjaamiset. Valmiit 20.1 mennessä. <p><u>Jatkavat ryhmät:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ päivitykset 20.9 mennessä <p><i>Koulutusjohtaja tarkistaa HOKJSit</i></p>
HOPSien tarkistus ja päivitys	Tunnustaminen ja opiskelijan toiveiden ja tarpeiden huomioiminen sekä mukauttaminen tarvittaessa	Ryhmän vastuuopettaja(?)	opettajat	päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
Yhteistyö huoltajiin ym.	Henkilökohtaiset kontaktit, kirjeet, avoimet ovet, vanhempainpäivät	Ryhmän vastuuopettaja, asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	Läpi vuoden
Vapaasti valittavat opinnot?	Valintojen tekeminen ja niistä tiedottaminen ja ohjaaminen	opinto-ohjaaja ryhmän vastuuopettaja		Lukukauden alussa
Opiskelutaitojen syventäminen	henkilökohtainen ohjaus	Ryhmän vastuuopettaja, ohjaaja	opettajat ja ohjaajat	Läpi vuoden
Asumistaitojen syventäminen (huono sanaväline?)				
Tiedonkulku opiskelijan tilanteesta opiskelijahuollolle ja muille yhteistyökumppaneille	Moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksen sisällä. Tietojen käsitteily, jatkotoimista sopimi-	Ryhmän vastuuopettaja	ketkä kaikki tähän vai Koko henkilökunta	Läpi vuoden

	nen ja tiedottaminen.			
Henkilökohtainen opiskelijan ohjaus	Ohjaus opinnoissa, asumisessa ja itsenäiseen elämään tukemisessa	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja	Koko henkilökunta	Jatkuvasti
Erityisjärjestelyt ja tukitoimet	Erityisjärjestelyt ja tukitoimet –lomakkeen täyttäminen ja tallentaminen HOJKS:n liitteeksi	Ryhmän vastuuopettaja ja asuntolan vastuuohjaaja		päivämäärä mihin mennessä? ja miten usein päivitys
Tukitoimien toteutumisen seuranta				
Jatko-opinnoista tiedottaminen (esim. kurssit, työvoimapoliittinen koulutus)	Pienryhmäohjaus	opinto-ohjaaja	Ryhmän vastuuopettaja	Tammikuu-maaliskuu
Työvoimapalvelujen esitleminen työvoimatoimistossa tai oppilaitoksessa	Pienryhmäohjaus	opinto-ohjaaja		
Työssäoppiminen				
Ammattiosaamisen näytöt				
Yhteistyö opiskelijan kotikunnan viranomaisiin (esim. sosiaalityö, avohuolto, mitä muuta?)				
Työllistyminen ja itseensä asumiseen siirtyminen				
Työnhakuvalmennus				

Opintojen jälkeen

Tavoite	Menetelmä	Päävastuu	Tukena olevat tahot	Ajankohta
Ennakointi	Tulevien koulutustarpeiden ennakointi ja selvittäminen			
Kyselyt valmistuneiden tilanteesta (työ ja asuminen)				

MUUTA OHJAUKSEEN KUULUVAA:

Orientoituminen opintoihin.

- tähän tulee kootusti mitä asioita tulisi opiskelijan kanssa käsitellä ja vastuuhenkilöt
- kootaan yhdessä ryhmän vastuuolettajien kanssa
- miten ohjauksen tehtäväjako opo:n ja ryhmän vastuuolettajan välillä? (esim. tiedottaminen, uraohjaus, ammatti-identiteetin rakentaminen, oppimisen, kasvun ja kehityksen ohjaus, ryhmähengen ylläpitäminen, opiskelun tukipalveluista tiedottaminen jne.)

Orientoituminen asuntola-asumiseen

- tähän tulee kootusti mitä asioita tulisi opiskelijan kanssa käsitellä ja vastuuhenkilöt
- kootaan yhdessä asuntolan ohjaajien kanssa

Ura- ja elämänsuunnittelukurssi (parempi nimi keksittävä?)

- Valmentaville, ensimmäisen vuoden ja kolmannen vuoden opiskelijoille. Niille, jotka eivät ole käyneet sitä?

Ryhmän vastuuolettajan opas

- tarvitaanko?
- laaditaan yhdessä opettajien kanssa
- tukee vastuuolettajaa omassa työssään
- toimii myös perehdyttämisen välineenä

Ohjeet aikaisemmin opitun tunnistamisesta ja tunnustamisesta (ent. hyväksiluku)

Messut ym. tapahtumat

- Taitaja-kisat
- Next Step

Ohjaussuunnitelman tavoitteena koota "ohjauksen työkalupakki" tms. (parempi nimi keksittävä), jossa olisi mukana mm. ohjauksen tehtäväjako, edellä mainitut toimenkuvat, opiskelun tukipalvelut, apua HOJKS:n ja HOPS:n laatimiseen, arvioinnista, järjestyssäännöt ym. arjessa tarvittavia työkaluja.